

*Слободянюк М. А.,
кандидат юридичних наук,
доцент кафедри адміністративного і фінансового права
Національного університету «Одеська юридична академія»*

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИЙ СТАТУС МІНІСТЕРСТВА МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ: ХАРАКТЕРИСТИКА ПОНЯТТЯ ТА ЗМІСТУ

Анотація. У статті здійснена теоретико-правова характеристика поняття та змістовних елементів адміністративно-правового статусу Міністерства молоді та спорту України. Встановлено, що під адміністративно-правовим статусом Міністерства молоді та спорту України слід розуміти сукупність прав та обов'язків, які реалізуються в межах компетенції органу, визначеної на нормативному рівні. Визначено, що серед структурних елементів адміністративно-правового статусу слід виділити: 1) нормативні засади діяльності; 2) структура органу; 3) принципи функціонування; 4) мета та завдання; 5) основні функції; 6) порядок утворення, ліквідації та реорганізації; 7) порядок ухвалення рішень.

Акцентовано увагу на тому, що до нормативно-правової основи діяльності Міністерства молоді та спорту України входять: Конституція України, акти Кабінету міністрів України, акти Президента України, постанови Верховної Ради України, закони України. Визначено, що до структури досліджуваного міністерства входить керівництво, служби, департаменти, управління, відділи, та сектори. Встановлено, що принципи функціонування Міністерства молоді та спорту можна поділити на загальні та спеціальні. Узагальнено, що мета діяльності Міністерства молоді і спорту досягається шляхом реалізації основних завдань цього міністерства.

Зроблено висновок про те, що принцип єдиноначальності у діяльності Міністерства молоді та спорту України полягає у формуванні єдності державної політики на засадах, визначених Верховною Радою України, на основі актів Президента України та забезпеченні однакової її реалізації на всій території України.

Визначено, що порядок утворення, ліквідації та реорганізації Міністерства молоді і спорту є загальним для всіх міністерств та закріплений у ст. 5 Закону України «Про центральні органи виконавчої влади». Встановлено, що Міністерство молоді та спорту України видає накази, які є обов'язковими до виконання центральними органами виконавчої влади, їх територіальними органами, місцевими держадміністраціями, органами влади Автономної Республіки Крим, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами і організаціями всіх форм власності та громадянами.

Узагальнено, що мета діяльності Міністерства молоді та спорту України досягається шляхом реалізації основних завдань цього міністерства, якими є забезпечення формування та реалізація державної політики у сферах молодіжної політики, фізичної культури і спорту, національно-патріотичного виховання, участь у формуванні та реалізація в межах повноважень, передбачених законом, державної політики у сфері волонтерської діяльності.

Ключові слова: адміністративно-правовий статус, Міністерство молоді та спорту України, мета, принципи, компетенція, ухвалення рішень.

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку суспільства в Україні не втрачається необхідність постійної підтримки державою сфери фізичної культури і спорту, адже цей напрям державної політики є не лише підґрунтям для підняття іміджу країни на міжнародному рівні, але й методом пропагування здорового способу життя, що в подальшому впливає на збільшення працездатності населення.

Основним законом (ст.49) закріплено обов'язок держави дбати про розвиток фізичної культури та спорту. Конкретизуючи обов'язки держави у даній сфері, можна виділити обов'язок створення належної та ефективної системи суб'єктів публічної адміністрації, які покликані формувати та в подальшому реалізовувати державну політику [4].

Окреме місце серед суб'єктів публічної адміністрації посідає Міністерство молоді та спорту України як центральний орган виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України.

Консолідація національного законодавства та його адаптація до стандартів європейського законодавства призвели до необхідності теоретичного аналізу змістовних елементів адміністративно-правового статусу Міністерства молоді та спорту України. Зазначене і актуалізує необхідність проведення даного дослідження.

Дослідження питання адміністративно-правового статусу, характеристика його поняття та змісту завжди було завданням багатьох вчених-адміністративістів, а саме Л.Р. Білої-Тіунової, Ю.П. Битяка, Л.І. Гасюк, О.А. Костюченко, В.Г. Кононовича, Ю.Н. Старилова, О.А. Папкової, Ю.М. Репкіна та інших. Проте адміністративно-правовий статус Міністерства молоді та спорту України потребує додаткової характеристики, особливо з огляду на постійні трансформації цього органу виконавчої влади.

Постановка завдання. Метою статті є теоретично-правова характеристика поняття та змістовних елементів адміністративно-правового статусу Міністерства молоді та спорту України.

Виклад основного матеріалу дослідження. У теорії адміністративного права існує багато підходів до розуміння адміністративно-правового статусу та його змістовних елементів. Загальноприйнятим підходом вважається визначення адміністративно-правового статусу як сукупності суб'єктивних прав і обов'язків, які закріплюються нормами адміністративного

права за певним державним органом. При цьому, обов'язковим критерієм набуття державним органом адміністративно-правового статусу є наявність у нього конкретно визначених суб'єктивних прав і обов'язків, реалізація яких здійснюється як в межах адміністративних правовідносин, так і поза ними [3].

Так, під адміністративно-правовим статусом Міністерства молоді та спорту України слід розуміти сукупність прав та обов'язків, які реалізуються в межах компетенції органу, визначеної на нормативному рівні.

У питанні визначення структурних елементів адміністративно-правового статусу також існує багато підходів. До прикладу, на думку С.В. Ківалова, до адміністративно-правового статусу центрального органу виконавчої влади слід відносити його функції, завдання та компетенцію [1, с. 96]. Д.В. Мадричев вважає, що до цієї категорії слід відносити головні особливості органу, його місце у системі органів державної влади, мету діяльності, завдання та функції, повноваження, компетенцію та відповідальність [5]. Подібної думки дотримується і О.П. Сікорський, який доповнює перелік структурних елементів адміністративно-правового статусу додавши до нього принципи діяльності, внутрішню структуру органу, порядок та спосіб утворення, ліквідації та реорганізації, форми і методи діяльності, порядок вирішення підвідомчих питань та джерела фінансування [10].

Узагальнивши наукові доробки, вважаємо, що серед структурних елементів адміністративно-правового статусу доцільним є виділити наступні: 1) нормативні засади діяльності; 2) структура органу; 3) принципи функціонування; 4) мета та завдання; 5) основні функції; 6) порядок утворення, ліквідації та реорганізації; 7) порядок ухвалення рішень.

Аналізуючи нормативно-правову основу діяльності Міністерства молоді та спорту України, слід зазначити, що це – сукупність офіційних правових документів, які прийняті уповноваженим на це суб'єктом (законодавцем) у визначеній формі і за конкретно визначеною процедурою, які покликані регулювати суспільні відносини та містять норми права. До нормативно-правової основи діяльності Міністерства молоді та спорту України як центрального органу виконавчої влади входять: Конституція України (положення ст. 49), акти Кабінету міністрів України (наприклад, «Про затвердження Державної цільової соціальної програми розвитку фізичної культури і спорту на період до 2024 року») [6], акти Президента України, постанови Верховної Ради України, Закон України «Про фізичну культуру і спорт» [8], Положення про Міністерство молоді та спорту України [7].

Серед елементів адміністративно-правового статусу Міністерства молоді та спорту України виділяють структуру цього органу. До структури міністерства входить керівництво, служби (патронатна служба), департаменти (молодіжної політики, олімпійського спорту, фізичної культури та неолімпійських видів спорту, економіки та фінансів та ін.), управління (юридичне, стратегічного планування та комунікацій, роботи з персоналом, міжнародного співробітництва та європейської інтеграції), відділи (бухгалтерського обліку та звітності, забезпечення роботи керівництва, інвестицій на розвитку спортивної інфраструктури, взаємодії з громадськістю та засобами масової інформації, національно-патріотичного виховання та ін.) та сектори (внутрішнього аудиту, з питань реформування, запобігання та виявлення корупції).

Зупиняючись на керівництві Міністерства молоді та спорту України, слід зазначити, що очолює цей орган міністр, котрого призначає на посаду та звільняє з неї Верховна Рада України за поданням Прем'єр-міністра України. В межах своїх повноважень, міністр спрямовує і координує здійснення іншими центральними органами виконавчої влади заходів з питань, що належать до компетенції міністерства, визначає пріоритети роботи очолюваного органу, затверджує плани роботи міністерства, звіти про їх виконання, представляє міністерство у публічно-правових відносинах з іншими органами, підприємствами, установами та організаціями в Україні та за її межами, здійснює інші функції.

Міністр має першого заступника, заступників (зокрема заступників з питань європейської інтеграції та з питань цифрового розвитку, цифрових трансформацій і цифровізації), які призначаються на посаду та звільняються з посади Кабінетом Міністрів України за поданням Прем'єр-міністра України відповідно до пропозицій Міністра.

Принципи функціонування Міністерства молоді та спорту України можна поділити на загальні та спеціальні. До загальних принципів слід віднести загальні основоположні принципи регулювання адміністративних відносин, зокрема принципи верховенства права та належного урядування. До спеціальних принципів слід віднести такі, котрими у своїй діяльності керуються центральні органи виконавчої влади, а саме безперервності, ефективності, забезпечення єдності державної політики та відкритості, доступу громадськості до інформації про діяльність, єдиноначальності [9]. Принцип єдиноначальності у діяльності Міністерства молоді та спорту України полягає у формуванні єдності державної політики на засадах, визначених Верховною Радою України, на основі актів Президента України та забезпеченні однакової її реалізації на всій території України.

Принцип доступу громадськості до інформації має на меті забезпечення постійного інформування суспільства про діяльність міністерства, доступу всіх осіб до інформації про свою діяльність, залучення сторін, які проявляють інтерес, до підготовки проектів рішень через громадські обговорення, в особливості до тих проектів, які мають важливе значення для суспільства та прямо або опосередковано мають вплив на реалізацію прав і обов'язків громадян.

Говорячи про мету діяльності Міністерства молоді та спорту України, слід зазначити, що вона досягається шляхом реалізації основних завдань цього міністерства, якими є забезпечення формування та реалізація державної політики у сферах молодіжної політики, фізичної культури і спорту, національно-патріотичного виховання, участь у формуванні та реалізація в межах повноважень, передбачених законом, державної політики у сфері волонтерської діяльності.

На основі визначених завдань Міністерства молоді та спорту України чітко визначені функції цього органу виконавчої влади, які в залежності від оновлення та конкретизації завдань можуть змінюватись. Функції Міністерства молоді та спорту України реалізуються у рамках різних функціональних областей (напрямів діяльності). Ю.М. Старілов зазначає, що сутність функцій органу виконавчої влади виявляється при аналізі результатів, які досягаються в процесі здійснення цієї влади [2]. Наразі, відповідно до Положення про Міністерство молоді і спорту, до основних функцій цього органу слід віднести:

1) визначення перспективи, пріоритетних напрямів та прогнозів розвитку сфер молодіжної політики, фізичної культури і спорту, національно-патріотичного виховання. У рамках цієї функції Міністерство молоді та спорту України координує заходи, які здійснюють органи виконавчої влади у напрямку національно-патріотичного виховання.

2) забезпечення нормативно-правового регулювання сфер, які входять до компетенції органу та сфери діяльності волонтерів. У рамках цієї функції Міністерство молоді та спорту розробляє проекти Національної молодіжної стратегії, державних цільових програм, організує проведення та аналіз результатів соціологічних досліджень, опитувань з питань, які належать до його компетенції, розробляє пропозиції щодо вдосконалення нормативно-правового регулювання питань його сфери регулювання.

3) організація та проведення інформаційно-просвітницьких заходів, сприяє розвитку молодіжних центрів та молодіжної інфраструктури, молодіжних просторів.

4) вжиття заходів для популяризації здорового способу життя та організації дозвілля молоді, неформальних молодіжних об'єднань. У рамках цієї функції Міністерство молоді та спорту України проводить інформаційно-просвітницьку роботу з протидії поширенню у молодіжному середовищі соціально небезпечних захворювань та різних форм залежності, організує міжнародні та загальнодержавні заходи, сприяє розвитку у молоді відповідального ставлення та культури планування сім'ї.

Переходячи до порядку утворення, ліквідації та реорганізації Міністерства молоді та спорту України, слід звернути увагу, що ці процедури є загальними для всіх міністерств, а порядок їх здійснення закріплені у ст.5 Закону України «Про центральні органи виконавчої влади»[9].

Так, Міністерство молоді та спорту України утворюється, реорганізується та ліквідується Кабінетом Міністрів України за поданням Прем'єр-міністра України, обов'язково враховуючи завдання Кабінету Міністрів України та необхідність забезпечення здійснення повноважень органів виконавчої влади і недопущення дублювання повноважень, а пропозиції щодо формування, ліквідації та реорганізації можуть вносити члени Кабінету міністрів України.

Утворення міністерства може бути здійснене шляхом утворення нового органу влади або в результаті реорганізації (злиття, поділу, перетворення) одного чи кількох центральних органів виконавчої влади.

Нині діюче Міністерство молоді та спорту України було утворене 28 лютого 2013 року шляхом реорганізації Міністерства освіти і науки, молоді та спорту та Державної служби молоді та спорту України. Реорганізація міністерства – це визначена законом процедура припинення його існування або зміни його правового статусу, наслідком якого повна або часткова передача та прийняття його майна, коштів, прав і обов'язків його правонаступниками.

У триденний строк з дня набрання чинності постанови Верховної Ради України про призначення міністра, акту Кабінету Міністрів України про призначення керівника органу, здійснюється державна реєстрація цього органу як юридичної особи і всі заходи щодо державної реєстрації міністерства покладаються на міністра.

До структури адміністративно-правового статусу Міністерства молоді та спорту України відноситься і порядок ухвалення рішень. До основоположних характеристик порядку ухвалення

рішень відносяться такі: 1) ухвалює рішення у формі наказів; 2) організує та контролює виконання наказів; 3) накази нормативно-правового змісту підлягають державній реєстрації в установленому законодавством порядку; 4) накази, які відповідно до закону є регуляторними актами, розробляються, розглядаються, видаються та оприлюднюються з урахуванням вимог Закону України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності».

Накази Міністерства молоді та спорту України, видані в межах повноважень, передбачених законом, є обов'язковими до виконання центральними органами виконавчої влади, їх територіальними органами, місцевими держадміністраціями, органами влади Автономної Республіки Крим, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами і організаціями всіх форм власності та громадянами [7].

Висновок. Методом аналізу нормативно-правового підґрунтя, наукових напрацювань учених-правників встановлено, що під адміністративно-правовим статусом Міністерства молоді та спорту України слід розуміти сукупність прав та обов'язків, які реалізуються в межах компетенції органу, визначеної на нормативному рівні. Серед елементів адміністративно-правового статусу Міністерства молоді та спорту України виділено: 1) нормативні засади діяльності; 2) структура органу; 3) принципи функціонування; 4) мета та завдання; 5) основні функції; 6) порядок утворення, ліквідації та реорганізації; 7) порядок ухвалення рішень.

Встановлено, що принципи функціонування Міністерства молоді та спорту України можна поділити на загальні та спеціальні. До загальних принципів слід віднести загальні основоположні принципи регулювання адміністративних відносин, зокрема принципи верховенства права та належного урядування. До спеціальних принципів слід віднести такі, котрими у своїй діяльності керуються центральні органи виконавчої влади, а саме безперервності, ефективності, забезпечення єдності державної політики та відкритості, доступу громадськості до інформації про діяльність, єдиноначальності.

Узагальнено, що мета діяльності Міністерства молоді та спорту України досягається шляхом реалізації основних завдань цього міністерства, якими є забезпечення формування та реалізація державної політики у сферах молодіжної політики, фізичної культури і спорту, національно-патріотичного виховання, участь у формуванні та реалізація в межах повноважень, передбачених законом, державної політики у сфері волонтерської діяльності.

Література:

1. Адміністративне право України: посібник. За заг.ред. С.В. Ківалова. Одеса: Одісей, 2004. 880 с.
2. Державне управління: теорія і практика. Київ, 1998. 432 с.
3. Коломоець Т.О. Адміністративне право України. Академічний курс: підручник. Київ: Юрінком Інтер, 2011. 576 с.
4. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 20.01.2023).
5. Мандричев Д.В. Поняття адміністративно-правового статусу органу виконавчої влади. *Право і суспільство*. 2010. № 5. С. 116-120.
6. Про затвердження Державної цільової соціальної програми розвитку фізичної культури і спорту на період до 2024 року: Постанова Кабінету міністрів України від 01.03.2017 Р. № 115. URL:

- <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/115-2017-%D0%BF#Text> (дата звернення: 20.01.2023).
7. Про затвердження Положення про Міністерство молоді та спорту України: Постанова Кабінету міністрів України від 02.07.2014 р. № 220. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/220-2014-%D0%BF#Text> (дата звернення: 20.01.2023).
 8. Про фізичну культуру і спорт: Закон України від 24.12.1993 р. № 3808-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/220-2014-%D0%BF> (дата звернення: 20.01.2023).
 9. Про центральні органи виконавчої влади: Закон України 17.03.2011 р. № 3166-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3166-17#Text> (дата звернення: 20.01.2023).
 10. Сікорський О. П. Адміністративно-правовий статус державних органів США та країн-членів Європейського Союзу у сфері міграції та паспортизації. *Форум права*. 2009. № 1. С. 512-518. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/FP_index (дата звернення: 20.01.2023).

Slobodianiuk M. Administrative and legal status of the Ministry of Youth and Sports of Ukraine: characteristics of the concept and content

Summary. The article provides a theoretical and legal characterization of the concept and substantive elements of the administrative and legal status of the Ministry of Youth and Sports of Ukraine. It has been established that the administrative-legal status of the Ministry of Youth and Sports of Ukraine should be understood as a set of rights and obligations that are implemented within the competence of the body, defined at the regulatory level.

It was established that among the structural elements of the administrative and legal status, the following should be distinguished: 1) regulatory principles of activity; 2) structure of the body; 3) principles of functioning; 4) purpose and tasks; 5) main functions; 6) procedure for formation, liquidation and reorganization; 7) decision-making procedure.

It was determined that the normative and legal framework of the Ministry of Youth and Sports includes: the Constitution

of Ukraine, acts of the Cabinet of Ministers of Ukraine, acts of the President of Ukraine, resolutions of the Verkhovna Rada of Ukraine, laws of Ukraine. It was determined that the structure of the ministry under study includes management, services, departments, management, departments, and sectors. It was established that the principles of functioning of the Ministry of Youth and Sports can be divided into general and special. In summary, the goal of the Ministry of Youth and Sports is achieved through the implementation of the main tasks of this ministry.

It was concluded that the principle of unity of leadership in the activities of the Ministry of Youth and Sports of Ukraine consists in the formation of the unity of state policy on the basis determined by the Verkhovna Rada of Ukraine, based on the acts of the President of Ukraine and ensuring its uniform implementation throughout the territory of Ukraine.

It was determined that the procedure for formation, liquidation and reorganization of the Ministry of Youth and Sports is common to all ministries and is enshrined in Article 5 of the Law of Ukraine "On Central Bodies of Executive Power". It is established that the Ministry of Youth and Sports issues orders that are binding on central executive bodies, their territorial bodies, local state administrations, authorities of the Autonomous Republic of Crimea, local self-government bodies, enterprises, institutions and organizations of all forms of ownership and citizens.

In summary, the goal of the Ministry of Youth and Sports of Ukraine is achieved by implementing the main tasks of this ministry, which are ensuring the formation and implementation of state policy in the areas of youth policy, physical culture and sports, national and patriotic education, participation in the formation and implementation within the limits of authority, provided by law, state policy in the field of volunteering.

Key words: administrative and legal status, Ministry of Youth and Sports of Ukraine, purpose, principles, competence, decision-making.